

Flamencogitarist Eric Vaarzon Morel is komende periode twee keer te zien in Haarlem. Begin maart in de Stadsschouwburg met 'Duende', met acteur Gijs Scholten van Aschat en trompettist Eric Vloeimans, en in april in de Philharmonie met het soloprogramma 'Ode aan de Spaanse gitaar'. Voorts ligt er een heruitgave van zijn album 'Flamenco de hoy' uit 1992 in de winkels - zowel op cd als vinyl, met artwork van de Haarlemse kunstenaar Joost Swarte. Zijn nieuwe cd 'Cádiz', met eveneens een tekening van Swarte, is net uit. Hein Flach was in de Kleine Komedie getuige van de 'ode', die op hem grote indruk maakte. Hij zocht de flamencogitarist op in zijn woonplaats Huizen.

'Ga je eigen weg, kies je eigen stijl, zei Paco de Lucía'

Als door de bliksem getroffen, zo ervaar ik de eerste sobere aanslag op de snaren van flamencogitarist Eric Vaarzon Morel in theater de Kleine Komedie in Amsterdam. Het publiek houdt de adem in. Hij speelt een thuiswedstrijd, hij is hier 57 jaar geleden vlak om de hoek geboren. Ik zit op het balkon links vooraan. Een soort sky-box. De solovoorstelling 'Ode aan de Spaanse gitaar' is begonnen.

Vaarzon Morel had ik gezien in de televisiedocumentaire 'de nieuwe Stradivarius' waarin hij onder begeleiding van twee gitaarbouwers zijn eigen instrument fabriceerde. Toen al was ik getroffen door het enthousiasme van de muzikant. Vriend Carlo zit naast mij op het balkon. We luisteren naar die onvervalste Spaanse muziek. De rillingen lopen over mijn armen. Wat speelt hij zuiver. De schijnwerper op zijn gitaar verspreidt een paarsige gloed op het podium.

Eric Vaarzon Morel. FOTO: TON KASTERMANS
FOTOGRAFIE / LEON DAKKUS

Huizen

Huizen, een rustig dorp aan het Gooimeer. Vaarzon Morel woont aan het water. Hij doet open. Brede grijs, meteen weer dat enthousiasme. Voor we gaan zitten aan de keukentafel, werp ik een blik in de woonkamer. Aan de muur hangt een werk van Juan

Ripollés, een Picasso-achtige Spaanse schilder. Een zeedruk van een paellapan, lijkend op een stierenkop. Hij is altijd met beeldende kunst bezig, vertelt hij. Zit nou eenmaal in de familie: vanaf 1780 waren de Vaarzon Morels op één uitzondering na (een Haarlemse landmeter, jij komt toch ook uit Haarlem?) allemaal kunstschilders. De naam Morel zou afkomstig zijn van de hugenoten. Vaarzon komt vermoedelijk van Vierzon, de stad onder

Parijs. Aan de muur hangt ook een opvallend werk van Eric's vader Willem Vaarzon Morel (een bijna levensgroot paardenschilderij) en een strandgezicht, Haagse school, van zijn overgrootvader. „Die komt tegenwoordig redelijk vaak bij kunst en kitsch langs.”

Na een kwartier zijn de vreemde rillingen voorbij. Dat je zo wordt geraakt door een paar simpele noten. De muziek appelleert blijkbaar aan een oergevoel. Op het podium staan, in een halve cirkel, vijf gitaren. De meest linker is het instrument dat Vaarzon Morel bouwde in bovengenoemde documentaire. Hij wandelt over het podium, pakt af en toe een gitaar uit de standaard, vertelt er iets bij, zet het instrument terug. Hij groeide op in Amsterdam, het gezin woonde aan de Plantage Muidergracht. Eric haalde zijn eindexamen op het Montessori Lyceum Amsterdam net niet. Zijn vader zei: 'Eindexamen? Waarom zou je het nog een keer doen. Ga jij nou maar naar Spanje, want je speelt toch alleen maar gitaar.' Hij was toen net 19.

Vaarzon Morel maakt koffie voor zijn gast. „Als mijn vader belastingadviseur was geweest, had hij dat niet gezegd”, klinkt het vanuit de keuken. „Mijn moeder had in Amsterdam les op de Scapino dansacademie en is daar flamenco gaan dansen. Ik ging weleens mee. Later, toen ik 9 was, mocht ik een instrument kiezen om te leren spelen. Doe mij maar gitaar, zei ik. Speelde liedjes van Boudewijn de Groot, klassieke stukjes. Van alles.” Al snel werd hij gegrepen door de muziek die thuis werd gedraaid. Flamenco.

Madrid

Hij had *Death in the afternoon* van Hemingway gelezen. „Die luisterde ook naar flamenco.” Eric reisde op de bonnefooi naar Spanje. Zijn vaders voormalige buurvrouw woonde in Madrid. Zij zat in de kunstwereld te midden van schrijvers, dichters, schilders, beeldhouwers, stierenvechters en muzikanten. Verder kende hij niemand. In een eetcafé raakte de Amsterdammer in gesprek met een Chileen die was gevlucht voor het regime van dictator Pinochet. De Chileen

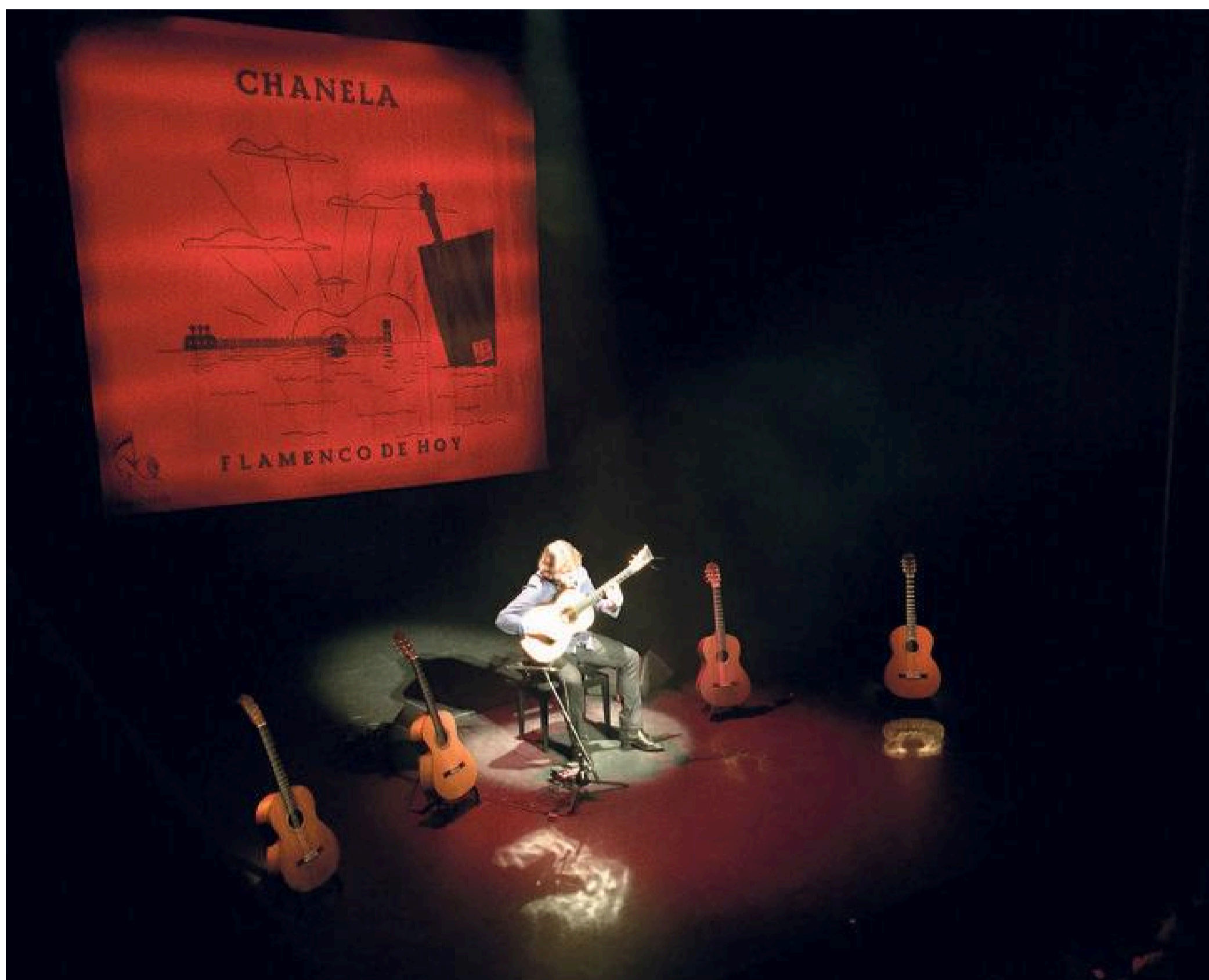
troonde hem mee naar een kroeg ergens in een Madrileense achterbuurt. Daar speelde hij een half jaar mee met zigeuners. Twee gitaristen, twee zangers. Totdat Vaarzon Morel belandde in de beroemde dansschool 'Amor de Dios' en Juan Ripollés zei: als je écht de flamenco wilt ontdekken, dan moet je naar Andalusië, naar Sevilla, de bakermat.

Zijn vijf gitaren op het podium vertellen het verhaal - over de geschiedenis van Spanje, over zijn leven. Vaarzon Morel bespeelt ze om en om, de 'Otto Vowinkel', 'Antonio Marin Montero' uit 1980 of de 'Picasso-gitaar', samen gebouwd met Menno Bos en Theo Scharpach. Hij is heel associatief, houdt hij zijn publiek voor. Hij kijkt graag naar Hollandse luchten. Bijvoorbeeld als hij gaat wielrennen of schaatsen. Rook cirkelt boven het podium. Halverwege de voorstelling verschijnt een jonge, blonde vrouw. Zijn dochter Eline. Zij zingt, serene stem, hij begeleidt. Vader en dochter.

Zijn favoriete gitaar is overduidelijk een 'Gerundino Fernandez' uit 1977, genoemd naar de gitaarbouwer die ook de gitaar fabriceerde van Paco Peña, van wie Eric op zijn 16e les kreeg. Ook Eric Clapton had er een. „Die hebben ze geveild voor 20.000 dollar.” Maar Vaarzon Morel verkoopt zijn gitaren niet. Want, als je een goed instrument bezit, waarom zou je dan op zoek gaan naar een ander, zegt hij. „Ik heb zo'n geluk gehad met mijn mooie gitaren, die ik in de loop der jaren heb verzameld. Het zijn museumstukken. Twee staan er afgebeeld

Agenda

Eric Vaarzon Morel is met 'Ode aan de Spaanse gitaar' te zien in de Philharmonie, Haarlem (25/4). 'Duende' samen met trompettist Eric Vloeimans en acteur Gijs Scholten van Aschat is 6 maart te zien in de Stadsschouwburg in Haarlem. www.vaarzonmorel.nl

„Ik heb zo'n geluk gehad met mijn mooie gitaren, die ik in de loop der jaren heb verzameld. Ik heb ze nooit doorverkocht.”

FOTO: HEIN FLACH / HMC

in het boek 'De historie van de gitaar'. Ik heb ze nooit doorverkocht.”

We lopen naar de studeerruimte. Daar, op de grond naast elkaar, in de koffer, staan de vijf gitaren. Hij haalt de Gerundino uit de koffer, bekijkt hem aan de voor- en achterkant. Overal butsen en scheuren. Er is veel aan geschuurd en gepolijst. Hij koestert dit instrument, steekt zijn neus in het klankgat, inhaleert de geur van cypreshout en houdt hem op armlengte voor zich. „Deze is echt naar mijn handen gaan staan. Ik kan er blindelings op spelen.” Pas nu valt op dat Vaarzon Morel, voor een gitarist, buitengewoon grove handen heeft. „Nou, het valt nog mee”, vindt hij. „Als je de kolenschoppen van mijn vader ziet... maar die is kunstschilder. Ik ben blij dat ik zijn handen niet heb.”

Sevilla

Het grappige is dat het in feite niet uitmaakt. Paco de Lucía, zijn grote voorbeeld, had ook korte, dikke vingers. Andres Segovia, de beroemde klassieke gitarist, eveneens. Vaarzon Morel laat de nagel van zijn linkerduim zien. Als die lang genoeg is, knipt hij hem eraf en bewaart hem in een potje. Mocht de nagel van de rechterduim onverhoeds afbreken, wat soms gebeurt, lijmt hij de reserve-nagel er later op met superlijm. „Geleerd in Spanje.”

Paco de Lucía

Vaarzon Morel lijkt op het podium niet te kunnen kiezen tussen zijn instrumenten. Hij pakt de Gerundino - en zet hem weer terug. Weer een anekdote. Hij grijpt de Martin. „Prachtige gitaar. Paco de Lucía-achtig geluid. Daar speel ik mijn hommage aan Paco de Lucía op.”

Getostmel op de trap. Eline komt

beneden. Half een in de middag. Slaperig hoofd, ze schudt verlegen mijn hand. Vader Eric zet muziek op: zijn cd *El Aguador* met twee stukken opgedragen aan Paco de Lucía en twee aan Paco Lira. Ook zijn eerste *Flamenco de hoy* (heden-daagse flamenco) uit 1992, onlangs heruitgebracht op elpee en cd, draagt de stijlkenmerken van Paco de Lucía's Sextet. Meerdere keren bezocht hij een concert van de Spaanse grootmeester. Hij sprak zijn held na afloop van een voorstelling. „Bijna allemaal proberen ze hem na te spelen. Hij zei tegen me: beter is het om je eigen weg te gaan. Ontwikkel je eigen stijl.” Huizen is stil. Bijna alsof je in een bos woont. In Amsterdam en Madrid woonde Vaarzon Morel in het centrum. Een kakofonie van geluid. Toch is hij teruggegaan naar Nederland. „Ik dacht: als ik in Spanje blijf word ik misschien wel een fantastische flamencogitarist, maar er zijn er hier zoveel, en ook goeie, ik weet niet of ik daar wel m'n geld mee kan verdienen.” Hij is eerlijk: het Spaanse machismo stond hem ook weleens tegen. Vaarzon Morel is zijn eigen weg gegaan. Eenmaal terug in Nederland is hij klassiek gitaar gaan studeren op het conservatorium, haalde zijn papieren en doceert nu flamenco in Amsterdam, al 27 jaar. Hij speelt vooral eigen composities. Bijvoorbeeld over de zwarte vogel, *el pajar negro*. De lyriek komt

rechtstreeks uit zijn eigen tuin, waar hij in het voorjaar een merel hoorde fluiten, steeds hetzelfde liedje. Probeerde de zangtonen te vangen en de melodie op zijn gitaar na te spelen. „Het is dubbel. Ik ben verknocht geraakt aan de Spaanse cultuur van duizenden jaren geschiedenis. Daarom speel ik ook over die dingen. Ik ben een *Holanduz*, een soort Hollandse Andalusiër. Ik hou heel erg van Amsterdam. En van schaatsen. Dat kan je in Spanje niet.” Korte stilte. Dan: „Ik wil de eerste flamencogitarist worden, en de laatste ooit waarschijnlijk, die de Elfstedentocht rijdt.”

Duende

Vaarzon Morel loopt naar de rand van het podium, gaat zitten, bungelt met de benen vlakbij de eerste rij. Vraagt het publiek de ogen te sluiten en zich te laten meevoeren op de muziek, de hitte van de Sierra Nevada, da te voelen, de koelte van het ochtendgloren.

Misschien ontstaat de 'dionysische bezieling' waar Lorca het over heeft in zijn gedichten, en neemt duende bezit van de kunstenaar. Dat gaat over liefde, smart, verlangen, pijn, dood. „Soms”, zegt Vaarzon Morel, „is er zo'n connectie met het publiek, dat zij ook voelen wat jij aan het spelen bent. Dan stijgt je een beetje boven jezelf uit - het is iets mystieks. Eigenlijk pro-

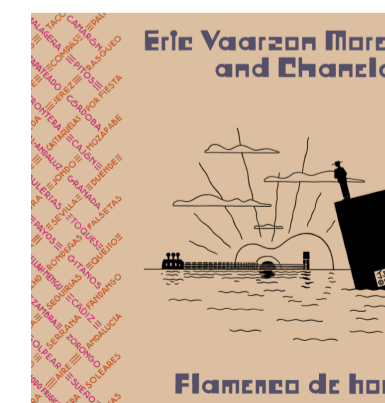
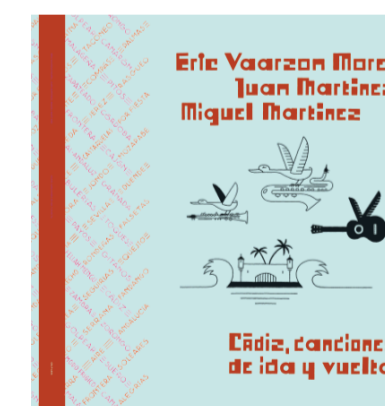
beren we de duende, de schoonheid van de dingen, altijd over te brengen. Daar gaat het om.”

Eric Vaarzon Morel laat vijf gitaren tegelijk spelen, gebruik makend van een zogeheten loop-station. Boven het podium geprojecteerd hangt de afbeelding van 'Flamenco de hoy', een ontwerp van de Haarlemse kunstenaar Joost Swarte, met het gat van de gitaar als opkomende zon. Trouwens, zijn nieuwe album *Cádiz* (met Los Hermanos Martinez) is net uit. Joost Swarte heeft de poort bij Cádiz getekend.

Vaarzon Morel is nog lang niet klaar. Hij componeerde een opera: *El Greco*. Hij wil voor zijn 65e drie opera's hebben geschreven. „Over twee jaar is Caravaggio 450 jaar geleden geboren, dat wordt mijn volgende project. Een rockopera met een rockband. Mijn ultieme idee is een nieuwe opera met een Andalusisch paard in de voorstelling. Mijn laatste opera zal Goya of Picasso, of allebei worden. Bij mij grijpen alle verhalen in elkaar”, zegt de flamencogitarist tot slot. De theaterzaal stroomt leeg, de deur in Huizen slaat dicht. Nu maar hopen dat het volgende winter flink gaat vriezen.

Hein Flach

Flamencogitarist Eric Vaarzon Morel wil voor zijn 65e drie opera's hebben geschreven

Ontwerpen van Joost Swarte